19/05/2022

«Έφυγε» ο σπουδαίος συνθέτης Βαγγέλης Παπαθανασίου

/ Παιδεία και Πολιτισμός

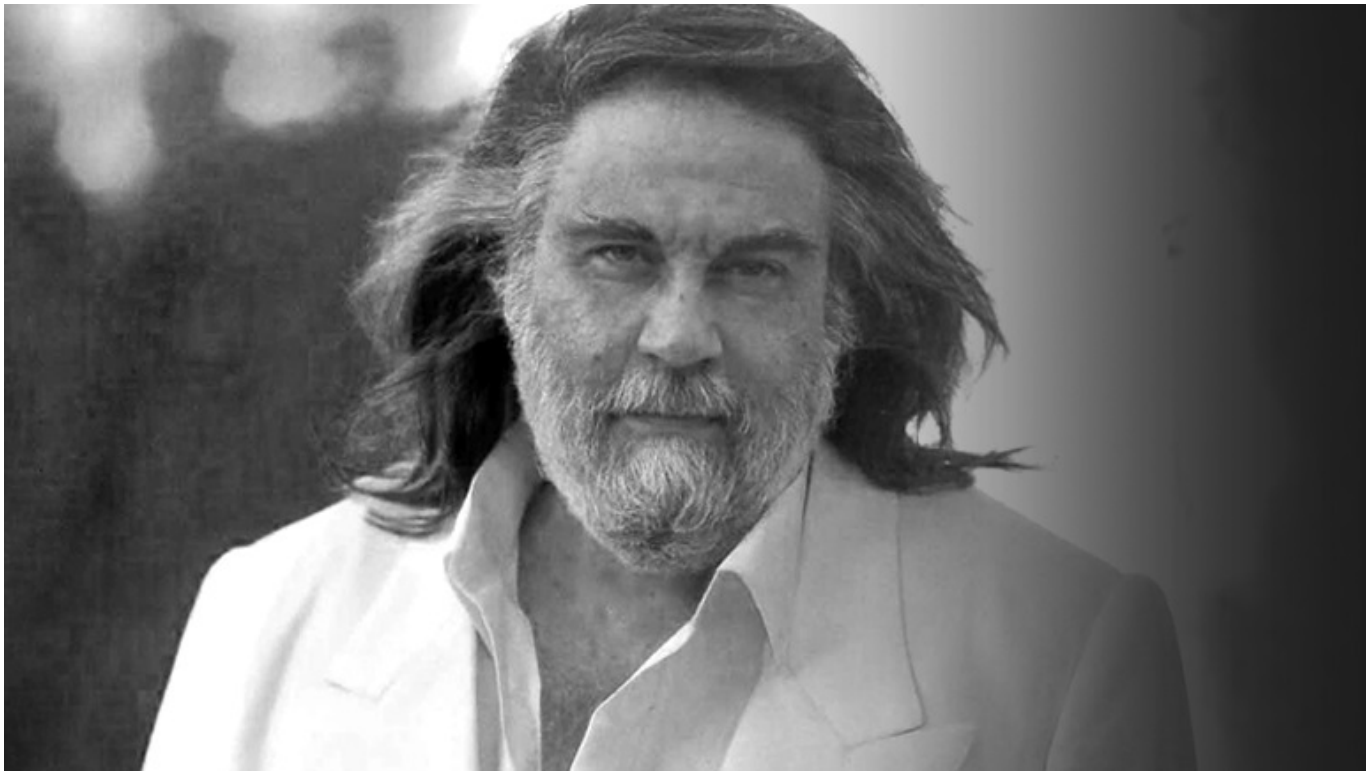

Παγκόσμια θλίψη στον κόσμο της μουσικής. Ο Βαγγέλης Παπαθανασίου (Vangelis), ένας από τους σπουδαιότερους συνθέτες παγκοσμίως, πέθανε στο Παρίσι.

Την είδηση ανακοίνωσε το δικηγορικό γραφείο που εκπροσωπεί τον Βαγγέλη Παπαθανασίου. «Με μεγάλη μας θλίψη ανακοινώνουμε ότι ο μεγάλος Έλληνας Βαγγέλης Παπαθανασίου έφυγε από τη ζωή αργά το βράδυ της Τρίτης 17 Μαΐου» αναφέρει η ανακοίνωση.

Ποιος ήταν ο Βαγγέλης Παπαθανασίου

Ο Βαγγέλης Παπαθανασίου γεννήθηκε στις 29 Μαρτίου 1943 στην Αγριά Βόλου.

Ξεκίνησε να συνθέτει από την ηλικία των τεσσάρων ετών, ενώ έδωσε την πρώτη του δημόσια παράσταση στην ηλικία των έξι, χωρίς να έχει καμία μουσική εκπαίδευση. Ήταν αυτοδίδακτος παρά τις πιέσεις των γονιών του, αλλά και των δασκάλων του, που τον προέτρεπαν να κάνει μαθήματα μουσικής. Ωστόσο, σπούδασε κλασική μουσική, ζωγραφική και σκηνοθεσία στην Ακαδημία Καλών Τεχνών στην Αθήνα.

Στις αρχές της δεκαετίας του 1960 κάνει τα πρώτα του βήματα στη μουσική με τη συμμετοχή του στο συγκρότημα Forminx. Το όχημα για την επιτυχία του συγκροτήματος ήταν το τραγούδι Jeronimo Yanka που σημείωσε τεράστια επιτυχία, καθώς το 45άρι άλμπουμ έγινε χρυσό την πρώτη εβδομάδα κυκλοφορίας του.

Το 1968 μετακόμισε στο Παρίσι και μαζί με τον Έλληνα καλλιτέχνη Ντέμη Ρούσο δημιούργησε τους Aphrodite’s Child. Το επιτυχημένο διπλό άλμπουμ με τον τίτλο 666 θεωρείται ότι του έδωσε ώθηση για την αρχή μιας διεθνούς καριέρας.

Ενώ αποτελούσε ακόμα μέλος των Aphrodite’s Child, άρχισε δειλά να ασχολείται και με διαφορετικά πράγματα. Η αρχή έγινε το 1970 όταν έγραψε την μουσική για μία ταινία του Χένρι Χάπιερ. Ακολούθησε ένα ακουστικό ντοκιμαντέρ επηρεασμένο από της φοιτητικές εξεγέρσεις στο Παρίσι του 1968. Το 1973 ξεκίνησε μία επιτυχημένη συνεργασία με τον σκηνοθέτη Φρέντερικ Ροσίφ για μία σειρά ντοκιμαντέρ για την άγρια φύση, ενώ λίγο προτού μεταβεί στο Λονδίνο κυκλοφόρησε το σόλο άλμπουμ Earth.

Το 1975 αποχώρησε τους Aphrodite’s Child για να εγκατασταθεί στο Λονδίνο. Εκεί ίδρυσε υπερσύγχρονες εγκαταστάσεις μουσικών ηχογραφήσεων, τα Nemo studios. Κυκλοφόρησε την πρώτη του συλλογή με τίτλο Heaven and Hell (1975) ενώ ακολούθησαν και άλλα επιτυχημένα άλμπουμ, όπως το Albedo 0.3 (1976), το Spiral (1977) για το οποίο βραβεύτηκε με το διεθνές βραβείο MIDEM Instrumental, το Beaubourg (1978) και το China (1979). Εκείνη την περίοδο ο Παπαθανασίου άρχισε να γίνεται παγκοσμίως γνωστός.

Το 1978 συνεργάστηκε με την Ειρήνη Παππά στο άλμπουμ με τίτλο Ωδές, που περιέχει παραδοσιακά ελληνικά τραγούδια, ενώ το 1986 συνεργάστηκαν ξανά στο άλμπουμ Ραψωδίες. Ο Παπαθανασίου έκανε παράλληλα άλλη μία μεγάλη συνεργασία με τον Γιον ‘Αντερσον σε τέσσερα άλμπουμ, το Short Stories (1978), το The Friends of Mr Cairo (1981), το Private Collection (1983) και το Page of Life (1991).

Ένα μεγάλο μέρος των συνθέσεων του Παπαθανασίου δημιουργήθηκαν για να

πλαισιώσουν κινηματογραφικές παραγωγές ως σάουντρακ. Κορυφαίο σάουντρακ θεωρείται το «Οι δρόμοι της φωτιάς» (Chariots of Fire) για την ομώνυμη ταινία του 1981 η οποία απέσπασε το Όσκαρ Καλύτερης Πρωτότυπης Μουσικής το 1982.

Ο Παπαθανασίου έχει γράψει μουσική σε αρκετές ταινίες μυθοπλασίας, ντοκιμαντέρ και τηλεοπτικές παραγωγές, ανάμεσα στις οποίες ξεχωρίζουν οι:

* Vortex – Το πρόσωπο της μέδουσας (1967) του Νίκου Κούνδουρου,

* Ο αγνοούμενος (Missing, 1982) του Έλληνα σκηνοθέτη Κώστα Γαβρά,

* Blade Runner (Μπλέιντ Ράνερς: Ομάδες Εξόντωσης, 1982) ταινία επιστημονικής φαντασίας του Ρίντλεϊ Σκοτ,

* Η ανταρσία του Μπάουντυ (1984) του Ρότζερ Ντόναλτσον,

Francesco (1989) της Liliana Cavani,

* 1492: Χριστόφορος Κολόμβος (1492 – Conquest of Paradise, 1992) για το οποίο απέσπασε το βραβείο Echo Awards αλλά και το βραβείο του Χρυσού Λέοντα,

* Τα μαύρα φεγγάρια του έρωτα (Bitter Moon, 1992) του Ρόμαν Πολάνσκι,

* Καβάφης (1996) του Γιάννη Σμαραγδή,

* Αλέξανδρος (Alexander, 2004) του Όλιβερ Στόουν,

* Ελ Γκρέκο (2007) του Γιάννη Σμαραγδή.

Μουσική για το διάστημα

Η εξερεύνηση του διαστήματος τον ενθουσίαζε από τα παιδικά του χρόνια. Ένα μεγάλο μέρος από τα έργα του είναι αφιερωμένο σε αυτό, ενώ διαχρονικά οι κορυφαίοι διαστημικοί οργανισμοί τον εμπιστεύτηκαν για να μελοποιήσει τις επιτυχίες τους. Το 1980 ξεκίνησε να προβάλλεται η αμερικανική τηλεοπτική σειρά «Cosmos: A Personal Voyage» του Καρλ Σαγκάν, που είχε ως κύριο θέμα τη θέση του ανθρώπου στο σύμπαν και την ύπαρξη εξωγήινης ζωής. Η μουσική επένδυση των επεισοδίων δημιουργήθηκε από τον Παπαθανασίου, ενώ η σειρά απέσπασε βραβείο Έμμυ και προβλήθηκε σε 69 χώρες και σε 500 εκατομμύρια τηλεθεατές.

Το καλοκαίρι του 2001 ο Παπαθανασίου παρουσίασε το έργο Μυθωδία στους στύλους του ολυμπίου Διός. Η μουσική του έργου δημιουργήθηκε ώστε να

συνοδεύσει τη διαστημική αποστολή της ΝΑΣΑ «2001: Οδύσσεια στον Άρη». Ήταν μία φαντασμαγορική μουσική παράσταση, κατά τη διάρκεια της οποίας προβάλλονταν με ειδικά οπτικά εφέ απεικονίσεις κυρίως από θεούς της αρχαίας Ελλάδας και διαστημικές εικόνες της ΝΑΣΑ. Τα σολιστικά μέρη του έργου ερμήνευσαν οι σοπράνο Τζέσι Νόρμαν και Κάθλιν Μπατλ. Επίσης συμμετείχε η Μητροπολιτική Ορχήστρα του Λονδίνου, 120μελής χορωδία της Εθνικής Λυρικής Σκηνής ενώ ο ίδιος ο συνθέτης χειριζόταν τα πλήκτρα. Το έργο προβλήθηκε τηλεοπτικά σε όλο τον πλανήτη ενώ υπήρχαν γιγαντοοθόνες και στο Παναθηναϊκό Στάδιο. Μετά το τέλος της μουσικής παράστασης η γαλλική κυβέρνηση, την οποία εκπροσώπησε ο υπουργός παιδείας Ζακ Λανγκ, απένειμε στον Παπαθανασίου τον τίτλο του Τάγματος της Λεγεώνας της Τιμής σε μία τελετή που έλαβε χώρα στο περιστύλιο του Ζαππείου. Δύο χρόνια αργότερα η NASA του απένειμε το μετάλλιο δημόσιας συνεισφοράς σε αναγνώριση εξαιρετικής συνεισφοράς στο όραμα της. Το βραβείο αποτελεί την υψηλότερη τιμή από τον Αμερικανικό οργανισμό για μη κυβερνητικά πρόσωπα.

Το 2013, η NASA υιοθέτησε για δεύτερη φορά τη μουσική του Παπαθανασίου με ένα πρωτότυπο μουσικό έργο που δημιουργήθηκε για να πλαισιώσει το βίντεο από την αποστολή «Ήρα (Τζούνο)», που απεικονίζει συγχρόνως την κίνηση της Γης και της σελήνης μαζί για πρώτη φορά. Το βίντεο απαθανατίστηκε κατά τη διάρκεια της αποστολής καθ’ οδόν για το σύστημα του πλανήτη Δία. Τον Νοέμβριο του 2014 ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Διαστήματος (ESA) πρότεινε στον Παπαθανασίου να συνθέσει τη μουσική για την πρώτη ιστορική προσεδάφιση σε κομήτη. Έτσι, συνέθεσε μια μουσική τριλογία («Άφιξη», «Το ταξίδι του Philae» και «Το βαλς του Ροζέτα») η οποία παρουσιάστηκε από τον ESA μετά την επιτυχημένη προσεδάφιση του σκάφους Ροζέτα στον κομήτη 67P. Το 1995, ως φόρο τιμής στην μουσική του προσφορά αλλά και στην αγάπη του για το διάστημα, το Minor Planet Center της Διεθνούς Αστρονομικής Ένωσης έδωσε το όνομα του συνθέτη στον Αστεροειδή της Κύριας Ζώνης 6354, που πλέον ονομάζεται 6354 Vangelis.

Διάφορες μουσικές δημιουργίες

1982: Δημιουργεί το ηχητικό σήμα των ειδήσεων της ΕΡΤ, το οποίο συνέχιζε να ακούγεται στα τηλεοπτικά δελτία ειδήσεων μέχρι σήμερα, με εξαίρεση την περίοδο 2013-2015.

1991: Αναλαμβάνει τη μουσική για τα ντοκιμαντέρ του παγκοσμίου φήμης ωκεανογράφου Ζακ-Υβ Κουστώ.

1998: Γράφει το άλμπουμ «Φόρος τιμής στον Γκρέκο», τα έσοδα του οποίου διατέθηκαν για την ενίσχυση της εκστρατείας της εθνικής πινακοθήκης για την απόκτηση του πίνακα του Ελ Γκρέκο ‘Αγιος Πέτρος.

1999: Συνθέτει τη μουσική που συνόδευσε την παρουσίαση του επίσημου εμβλήματος των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004, ενώ δημιουργεί και τη μουσική για την τελετή παράδοσης την ολυμπιακής φλόγας τόσο στο Σίδνεϊ όσο και από το Σύδνεϊ στην Αθήνα.

2002: Δημιουργεί την μουσική για το Παγκόσμιο Κύπελλο Ποδοσφαίρου 2002 που πραγματοποιήθηκε στις Ιαπωνία και Κορέα.

Θέατρο

Αξιοσημείωτη είναι η προσφορά του Βαγγέλη Παπαθανασίου και στο θέατρο. Το 1983 δημιούργησε τη μουσική για τη παράσταση του Μιχάλη Κακογιάννη «Ηλέκτρα» στο Αρχαίο θέατρο της Επιδαύρου, με πρωταγωνίστρια την Ειρήνη Παππά. Επίσης είχε συνεργαστεί με τα Βασιλικά μπαλέτα, καθώς δημιούργησε τη μουσική για τρία έργα, τα «R B Sque» (1980) που παρουσιάστηκε στο Βασιλικό Θέατρο Drury Lane, το «Φρανκενστάιν (1985) και «Η πεντάμορφη και το τέρας» (1986).

Άλλα έργα

Το ενδιαφέρον του για τις τέχνες δεν περιοριζόταν μόνο στη σύνθεση μουσικής. Το 1997 έκανε την πρώτη του σκηνοθετική απόπειρα, καθώς σχεδίασε και διηύθυνε εξ ολοκλήρου την τελετή έναρξης του 6ου Παγκόσμιου Πρωταθλήματος Ανοιχτού Στίβου της IAAF που πραγματοποιήθηκε στο Παναθηναϊκό της Αθήνας. Το 2003 αποκάλυψε την ικανότητα του στη ζωγραφική παρουσιάζοντας 70 δικά του έργα ζωγραφικής στα πλαίσια της Βαλένσια Μπιενάλ στην Ισπανία. Μετά την επιτυχία της έκθεσης Vangelis Pintura, τα έργα του εκτίθενται σε σημαντικές γκαλερί σε όλο τον κόσμο. Την ίδια χρονιά, ο Παπαθανασίου παρουσίασε επίσης ένα βιβλίο που περιέχει μερικά από τα ωραιότερα έργα του, με τίτλο Vangelis.

Τέλος, πολλές ήταν τα βραβεία και οι διακρίσεις για το έργο του, όπως ο τίτλος του Ιππότη της Λεγεώνας της Τιμής της Γαλλικής Δημοκρατίας το 2001, το βραβείο RIAJ (Δισκογραφική Βιομηχανία της Ιαπωνίας) για διεθνές τραγούδι της χρονιάς 2002, μετάλλιο Δημόσιας Συνεισφοράς της NASA σε αναγνώριση εξαιρετικής συνεισφοράς στο όραμα της ΝΑΣΑ το 2003. Το 2013 τα Ελληνικά Ταχυδρομεία εξέδωσαν γραμματόσημα τα οποία τον απεικόνιζαν, ενώ έλαβε τιμητικό διδακτορικό δίπλωμα από το Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών το 2008, παραχωρώντας του το διακεκριμένο τίτλο του ομότιμου καθηγητή. Το διδακτορικό του δόθηκε για την εξαιρετική συμβολή του στη μουσική παιδεία του ελληνικού λαού, καθώς και για τη διάδοση του μηνύματος του Ελληνισμού σε όλο τον κόσμο.

Πηγή: ΑΠΕ-ΜΠΕ